

Retrospektiivi

Saila Poutiainen

Retrospektiivi-sarjassa palataan *Tiedotustutkimus-* ja *Media & viestintä* -lehdissä julkaistuihin artikkeleihin. Sarjassa tarkastellaan muun muassa artikkeleiden syntyprosesseja, silloista ja nykyistä tieteellistä keskustelua ja tiedeyhteisöä. Sarjan kirjoittajat vaihtuvat.

Naistutkimusta tiedotusoppiin: ”Meitä pidettiin pelottavina”

Vuonna 1986 julkaistu *Tiedotustutkimuksen* 3. numero oli naistutkimusnumero¹. Lehden silloisen päätoimittajan Irma Kaarina Halosen sanoin ”numero osoittaa, että naisilla on varsin merkittävä asema tiedotustutkimuksen ja journalismin kentässä”, ja että ”naiset tutkijoina, journalisteina ja journalistien kouluttajina eivät pyydä arvonantoa tai armoa normaaliparadigman puitteissa” (s. 2). Numerossa julkaistiin seitsemän naisen kirjoittamaa tieteellistä artikkelia ja muutama kirja-arvostelu naisten kirjoittamista kirjoista. Siinä myös jaettiin luokiteltuja kirjallisuusviitteitä ja julkaistiin kolme katsausartikkelia, joista yksi oli kirjoitettu keskustelun muotoon.

Keskusteluartikkelissa² nimeltään ”Keskustelua meistä itsellemme” (*Tiedotustutkimus* 9 (3): 80–85) Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen naistutkimuksesta kiinnostuneet opettajat, naistutkimuksen kursseilla käyneet ja muuten naistutkimuksesta kiinnostuneet opiskelijat keskustelivat heille vaikeista ja tiedotusopissa vaietuista asioista. Keskusteluartikkelissa nimetyt 11 keskustelijaa kommentoivat, miten yhdistää tiedotusoppia ja naistutkimusta, millaista on tiedotusopin kursseille osallistuminen, kun oma kiinnostuksen kohde on naistutkimus, tieteenalan paradigmasta ja teoreettisen keskustelun vaikeuksista sekä teoreettisen ajattelun ja tieteenalan kehittymisen tarpeesta. Keskustelijat pohtivat myös naisryhmien antamaa tukea, akateemista ghettoistumista ja naisjournalistien ja nais- ja sukupuolitietoisuuden asemaa journalismissa.

Palaan kahden keskustelijan kanssa keskusteluartikkelin maailmaan. Keskusteluun osallistuvat tässä Haaga-Helian viestinnän ja markkinoinnin johtamisen Master-opinnoista vastaava yliopettaja VTT **Hanna Rajalahti**, joka vuonna 1986 aloitteli graduaan ja työskenteli toimittajana ja yliopistonlehtori, dosentti, Tampereen yliopiston viestintätieteiden yksikön päällikkö VTT **Iiris Ruoho**, joka vuonna 1986 oli siirtymässä tiedotusopin opiskelijaksi.

Saila: Millainen oli akateeminen maailmanne keskusteluartikkelin julkaisun aikaan? Miltä keskusteluartikkeli vaikuttaa nyt, kun olette siihen palanneet?

liris: Naistutkimus alkoi voimallisesti tulla Tampereen yliopistoon 1980-luvun alussa, ensin yhteiskuntatieteelliseen ja sosiologiaan. Tärkeitä opettajia olivat Liisa Rantalaiho ja Aino Saarinen. Tutustuin Irma Kaarina Haloseen, kun siirryin sieltä tiedotusoppia opiskelemaan ja tein oppiaineeseen graduni. Kävin Irma Kaarinan kursseilla, ne viehättivät, koska olivat teoreettisluonteisia. Minulla oli opintoihin tullessa työväen naisliiketausta.

Hanna: Minä taas menin opiskelemaan tiedotusoppia 1983 ja halusin toimittajaksi. Minulla oli alustava feministinen tietoisuus, olin kiinnostunut tasa-arvosta jo lukiossa ja tutustuin naisliikkeen aktivisteihin. Ja minun intressini ei naistutkimuksen opinnoissa ehkä aluksi ollut akateeminen vaan feministiaktivistinen. Muistan syventävien opintojen vaiheesta seminaarityyppisen kurssin, jossa itse valittiin tekstejä ja rakennettiin tieteeseen perehtyvää näkökulmaa feministiseen ajatteluun.

liris: Kommentoin tekstissä paradigmoja. Se johtui siitä, että kävin naistutkimuksen kursseja sosiologian oppiaineessa ja ne liittyivät yhteiskuntateoriaan. Paradigmahaaste tuli Aino Saariselta, hän siitä myös kirjoitti tuohon samaan numeroon. Silloin puhuttiin paljon sukupuolierosta ja sukupuolijärjestelmästä. Kun niitä silloin nosti esiin, se oli paradigmaattinen haaste kaikelle. Ja nämä ovat minulle kyllä edelleen tärkeitä ja kiinnostavia asioita.

Hanna: Kun luen omia puheenvuorojani, suuri vakaumus paistaa sieltä läpi ja ehkä jotkut väitteet ovat aika poleemisia. Mutta kokemukset meillä kaikilla tuossa tekstissä ovat tosia. Maailma oli kovin toisenlainen.

Saila: Tekstin puheenvuoroissa kerrotte, että te koitte, ettei teidän ympärillä oltu riittävän kiinnostuneita naistutkimuksen tuomasta tiedollisesta haasteesta. Ehkä naistutkimusta ja feminismiä väheksyttiin? Näistä taitaa olla maininta Hanna Houtsosen gradussakin. Graduntekijä perehtyi *Tiedotustutkimuksessa* julkaistujen artikkeleiden feministiseen tiedonintressiin ja tiedonteorioihin.³ Puhutte keskusteluartikkelissa pioneerin paineista: tulee olla täydellinen, ei saa tehdä virheitä, pioneerina syytetään liian helposti, sen täytyy varoa mitä se sanoo, sen täytyy tietää, ei saa epäröidä – kirjoitin näitä oikein itselleni muistiin – pioneerin täytyy olla varautunut toistuvasti kohtaamaan kritiikkiä ja olla valmis vastaamaan siihen, sillä täytyy olla kiinnostusta ottaa vastuuta muiden kasvattamisesta ja tiedon levittämisestä, joka voi joskus näyttäytyä pelastajan roolina, on pelastettava muita epäilemiseltä. Pioneerina voidaan syyttää kypsymättömäksi ajattelijaksi ja kritiikkikin on otettava vastaan. Nämä ovat mielestäni vaativia ja vakavia asioita. Mielestäni tekstin kautta teidän toimintanne näyttäytyy sitoutuneena, muutoshakuisena ja rohkeana. Voisiko sanoa, että nousitte vastaan tai että teitä sorrettiin valitsemienne intressien vuoksi?

liris: Koin sen niin, että naistutkimus oli muille pelottavaa. Meitä pidettiin pelottavina. Ei tiedetty mistä oli kysymys. Ja koin myös, että meitä naistutkimuksesta kiinnostuneita pyrittiin integroimaan tiedeyhteisöön. Esimerkiksi kun minut valittiin tiedotusopin assistentiksi, koin kyllä saavani tukea professoreilta.

Hanna: Muistan myös kylmäkiskoista vastaanottoa, mutta samalla sai tehdä ja perehtyä itseä kiinnostaviin aiheisiin. Olemme varmasti olleet myös ärsyttäviä ja aukoneet päätä. Nyt opettajan kokemuksella osaan ymmärtää kyllä sitäkin näkökulmaa.

liris: Silloin opettajat ja professorit olivat miesoletettuja, vain yksi nainen oli opettajana. Työyksikössä joutui paljon puuttumaan asioihin ja puolustin omaa työtäni ja tilaani.

Hanna: Sorto on vahva sana. Ehkä sanoisin nykyään, että tunnistimme herkästi meitä alistavat rakenteet ja käyttäytymismallit. Minun mielestäni me kuitenkin saimme tehdä ja muutosta tuli aika nopeasti, kuten naisopintokokonaisuus 1990-luvun alussa. Kävimme ainutlaatuista keskustelua tai aika oli yksinkertaisesti kypsä.

liris: Olemme joskus käyttäneet ilmaisua ainokainen. Olen ainakin kokenut sen, että olen ainoa. Mutta ei sen kummempaa. Mutta se tulee esille monessa asiassa, olet ainoa jollakin alueella, tutkimuksessa, työroolissa tai työpaikalla. Siinäkin on omat haasteensa.

Hanna: Kyllä siinä keskustelutekstissä tuli tämä tosiaan esille. Mutta jos ajattelen tätä pioneerin painetta, 1980-lukua ja millaista se oli, niin en ainakaan itse ajattelut olevani pioneeri vaan päinvastoin, ajattelin olevani osa kansainvälistä feminististä toista aaltoa. Siis radikaalia feminististä aaltoa. En koskaan ajatellut, että olen yksin tai ainutlaatuinen, vaan että aina oli ne porukat, joissa tehtiin yhdessä. Ja aina oli olemassa niitä kansainvälisiä kontakteja, pohjoismaisia nyt vähintäänkin, ryhmiä.

liris: Vaikka puhun ainokaisesta, en minäkään sitä *paineena* kokenut. Ei se tuntunut paineelta, että olet ainoa, joka on kiinnostunut naistutkimuksesta tai sukupuolentutkimuksesta, ja että sinuun kohdistuu tietynlaisia odotuksia. Minulla on ollut jo 40 vuotta myös omat ei-akateemiset ryhmät, jotka ovat minulle helkkarin tärkeitä. Välillä hyvin poliittisia. Eikä minunkaan elämässäni yliopistolla tapahtunut ole ollut se ainoa tärkeä asia.

Hanna: Siinä ajassa tapahtui muuallakin. Seuraavana vuonna (1987) oli seminaari Vanhalla ylioppilastalolla Helsingissä, jossa oli merkittäviä järjestäjiä⁴. Seminaarin nimi oli ”Naiset, journalismi ja tiedotustutkimus”. Se oli ensimmäinen ja ainoa seminaari, jossa yritettiin yhdistää akateeminen ja käytännön keskustelu. Mukana oli tasa-arvoministeri Tarja Halonen, valtiovallan tervehdys, toimitusten naistoimittajia ja päätoimittajia ja tutkijoita Suomesta ja ulkomailtakin.

liris: Meillä oli sloganeita ”sukupuolella on väliä”, sitä ajatusta yritettiin viedä läpi tutkimuksessa ja keskusteluissa. Olisin kyllä toivonut enemmän maskuliinisuuden tutkimusta, se ei jostain syystä kehittynyt kuten odotin ja kuvittelin.

Hanna: Mutta jos ajatellaan tätä poliittisuutta, niin silloin kyse ei ollut vain naisliikkeestä. Olen kirjoittanut 1980-luvun opiskelijoista tekstin, jossa todetaan, että me olimme silloin murroskohdassa. 1970-luku oli puoluepoliittisesti *äärimmäisen* sitoutunutta, ja vanhemmat opiskelijat dissasivat meitä 1980-luvulla siitä, että olimme vain yhden asian liikkeen edustajia. Muistatko? Että emme pysty tuottamaan enää sellaista kokonaisyhteiskunnallista mallia kuten joku taistolaisuus tai porvarillisuus tai mikä se sitten olisikaan.

Vaan että osa oli kiinnostunut kehityksistä ja oli tämä alkava vihreä liike, jossa opiskelijaliikkeen poliittisuus ilmeni toisella tavalla. Ja se on minun mielestäni myös tärkeä kakkori tälle *Tiedotustutkimus*:ssä julkaistulle keskustelulle.

Kuva 1. *Tiedotustutkimus*:n 3/1986 kansi, piirtäjä on mahdollisesti ollut Irma Kaarina Halonen, joka myös päätoimitti numeron.

Saila: Mitä luitte silloin?

liris: Tekstit tulivat yhteiskuntatieteiden ja sosiologian puolelta. Kirjoja käännettiin. Keskelle tärkeä kirja oli Michèle Barrettin *Nykyajan alistettu nainen* (suom. 1985, Vastapaino). Se on alleviivattu ja kontaktimuovissa edelleen hyllyssä. Sieltä tuli vastauksia, se antoi kielen käsitellä asioita.

Hanna: Feministiopiskelijat käänsivät sen kirjan. Meidän oli hankala saada ajankohtaisia tekstejä ja olenkin sanonut, että Suomen suurin tieteellinen kustantamo oli silloin Canonin kopiokone. Jos joku sai jostain yhden kirjan, toi vaikka Lontoosta, niin se kopioitiin kaikille. Niitä on vieläkin tallessa.

liris: Kirjoja ostettiin, mutta ne piti hakea, ei ollut nykyisiä tilausmahdollisuuksia.

Saila: Entä konferenssit? Tai yhteydet muihin kuin tamperelaisiin ja suomalaisiin?

liris: Meillä ainakaan ei ollut rahaa. Olin yhdessä konferenssissa 1992, ja sitten oli pitkä väli. Olin Texasissa kaikkiaan vuoden ihan vain päästäkseni kieleen kiinni. Mutta meillä ei ollut oikein rahoitusta.

Hanna: Olin 1980-luvulla opiskelijaystäväni kanssa Kööpenhaminassa naismediatutkimuksen konferenssissa. Irma Kaarinakin oli siellä. Ja siellä oli Charlotte Brunsdon puhumassa. Näimme elävänä tärkeitä tutkijoita. Tietyllä tavalla ne puitteet saattoivat olla huomattavasti pienemmät kuin esimerkiksi ICA:ssa, jossa en ole koskaan käynyt. Se Kööpenhaminan konferenssi oli sellainen naisten pyörittämä pieni kokous tai seminaari, jossa puhuttiin mediatutkimuksesta. Ja 1990-luvun alussa Helsingin yliopistossa oli keskoulu, johon tuli David Morley.

liris: Pohjoismaisia tapaamisia muistan. Hanasaressa oli joitain ruotsalaisia naistutkijoita ja sitten tietysti tutkijakouluissa oli omia kursseja, jotka olivat usein pohjoismaisia, mutta en minä varsinaisesti konferensseihin päässyt. Se oli vaatimatonta.

Saila: Mitä tapahtui kuin siirryitte opiskelijaelämästä työelämään? Oliko toimittajan työssä samanlaisia muutoksia kuin yliopistossa?

Hanna: Kyllä oli. Ja tein sellaisia valintoja. Olin naistenlehdessä pitkään freelancetoimittajana ja tein tietynlaisia juttuja. Uitin lehteen tietynlaista sisältöä ja päätoimittaja sen siunasi. Tiedän toimittajia, joilla oli muissa lehdissä vastaavanlainen intressi kirjoittaa muustakin kuin naiseuden keveästä puolesta. Urallani olin myös *Talouselämän* toimituspäällikkö, joka on journalismin kovaa ydintä ja siellä käynnistin naisten uran seuraamisen yrityksissä, Päätäjänaiset-listan, joka on edelleen voimissaan.

liris: Koin, että minut valittiin laitoksen assistentiksi tekemään muutosta, että se oli linjavalinta. Ja meille tulikin paljon naistutkimuksen pro gradu -töitä ja meillä oli yhteinen tutkinto-ohjelmakin naistutkimuksen kanssa. Se alkoi tuottamaan. Sukupuolittuneisuus näkyi 1990-luvun alussa siinä, että me tutkittiin paljon sellaisia mediatuotteita, jotka oli

kohdistettu naisille, esimerkiksi naistenlehdistä tehtiin ihan hirveästi graduja ja samoin alkoi tämä tv-sarjabuumi ja varsinkin se saippuasarjojen tutkiminen, kun Salkkarit alkoi 1996. Oli Kauniit ja rohkeat ja Roseanne ja muita amerikkalaisia sarjoja. Minä löysin koloni kulttuuritutkimuksen alalta, jossa tutkittiin nimenomaan näitä naisille suunnattuja televisiosarjoja. Ja siitä kolosta saattoi tulla jossain kohtaa ansa. Mutta se oli selvää, että tutkittiin sukupuolta. Nuoremmat tukeutuivat minuun ja se eteni omalla voimallaan. Enkä ollut enää 1990-luvun puolenvälin jälkeen yksin. Homma on sittemmin valtavirtaistunut akateemisessa maailmassa. Esimerkiksi pelitutkimuksessa tehdään tutkimusta sukupuolen näkökulmasta, kuten lähes kaikissa oppiaineissa. Se menee läpi tieteenalojen. Olen ohjannut 10 väitöskirjaa, joissa kaikissa jotenkin sukupuoli mukana, tehnyt muutama oppikirjan ja ohjannut lukuisia graduja. Tässä johtamistyössä olen tarttunut esimerkiksi tasa-arvoiseen palkkaukseen. Nyt on muiden vuoro.

Hanna: 1990-luvulla olin mukana naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastustavassa naisryhmässä, ja silloin oli vaikea kääntää tilastot niin, että ihmiset ymmärtävät kuinka yleistä se on. Lyökö mies naista (sitä ei tilastoida), kuoleeko nainen lähisuhdeväkivallan seurauksena (se tilastoidaan kaikissa Euroopan maissa) ja siinäkin Suomi oli ihan kärjessä. Oli väännettävä rautalankaa tullakseen ymmärretyksi. Koko ajan odotin, että alkaisi sen tarkastelu, että mitä mieskulttuuri voi äärimillään olla. Mutta en tiedä olemmeko varsinaisesti ”saavuttaneet” sen mitä olemme ajaneet nuorena. Parikymppisenä aikaa ja voimia tuntui olevan rajattomasti. Myöhemmin ovat muutkin rajat tulleet iholle. Mutta kyllä joitakin asioita on tapahtunut. Median puolella johdossa on usein nainen. Se että naiset ovat kouluttautuneita ja päteviä, sitä ei voida enää täysin ohittaa. Lisäksi *me too*-keskustelu on ollut hyvin koskettavaa, kiinnostavaa, esille tulleet asiat eivät yllättäviä, mutta että se tarttuu, on merkittävää. Kukaan ei sano, että tämä ei pidä paikkaansa.

liris: Sukupuolen huomioiminen sallitaan, mutta ei ehkä oteta ihan niin vakavasti kuin mitä itse odottaisi.

Hanna: Spekuloisin, että kun digitalisaation myötä journalistisen median liiketoimintamallit ovat tulleet haastetuiksi, niin nyt taas taloudesta on tullut tärkeä teema. Ja sitten taas palataan näihin sukupuoliasioihin, kun nämä tärkeät asiat on ratkaistu.

liris: Tätähän se oli aloitettaessakin.

Saila: Mitä teillä on vielä mielessä?

Hanna: Vielä olisi yksi asia, jonka haluaisin ottaa esille: intersektionaalisuus. Olen itsekseni miettinyt, että se ei pidä paikkaansa, etteikö se olisi jo silloin ollut esillä. Kuten siinä Barrettin kirjassa, siinä tuodaan esiin näitä ristiriitaisia kokemuksia ja miten niitä voitaisiin jäsentää. Meille oli ihan selvää jo silloin, että luokkaa ja sukupuolta ei voida erottaa. Ja seksuaalisuus oli ihan selvää. Silloin 1980-luvulla Suomi oli vielä vähän toisennäköinen kuin nykyään, ihmisten etniseen taustaan meillä ei ollut oikein reaali maailman kosketusta, vaikka toki tiedettiin kansainvälisen kirjallisuuden pohjalta, mitä tarkoittaa olla rodullistettu ihminen ja että se tuo vielä yhden ulottuvuuden. Mutta kyllä silloin jo tiedettiin, ettei kaikki palaudu aina yhteen identiteettiin.

Saila: Ja vuosien myötä on tullut moninaisempi käsitys sukupuolista.

liris: Enää ei puhuta naistutkimuksesta vaan sukupuolentutkimuksesta. Minulle tämä luokkakysymys on ollut aina hyvin tärkeä, koska tulen naisliikkeestä, jossa luokkataustalla oli suuri merkitys. Olen vähän surrutkin sitä, miten nykyisin sukupuolentutkimus on hyvin akateemista. Kun joku asia muuttuu akateemiseksi, siitä puuttuu juuri tämä, että mitä ajattelemme käytännön poliittisista ratkaisuista. Silloin aikanaan lähdettiin poliittisesti liikkeelle ja haluttiin muuttaa maailmaa. Luokkakysymyksestä olen kirjoittanut ja kyseenalaistanut tätä tutkimustakin, että onko se keskiluokkaista. Ja kohdistin myös itseeni kriittisen katseen, koska 1990-luvulla aloin tutkia tv-sarjoja ja jossain kohtaa tajusin, että tutkin niitä, koska ne ovat suosittuja ja että ehkä tässä on kyse keskiluokkaisesta mausta.

Hanna: Tein myös graduni ja myöhemmin väitöskirjani naisten suosimista televisiosarjoista, joskaan en niistä sarjoista, vaan tavallaan pyrin jäsentämään sitä ristiriitaa mihin joutuu tai missä on, kun samalla pitää ohjelmasta ja näkee millaista todellisuus oikeasti on. Eli tavallaan katsojan positioista. Väitöskirjassa on vielä tämä parasosiaalinen suhde esillä, miten keskusteluun televisiosarjasta ui se oma todellisuus tai todellisuudeksi mielletty oma elämä. Mutta tunnistan myös tuon, että meidän kohteemme olivat silloin tietynlaisia, mutta se oli valinta. Ja meillä oli vahva tuki Tampereelta. Oltiin brittiläisen kulttuuritutkimuksen perillisiä, Birminghamista tuli vahva aalto, kun yritettiin tutkia työväenluokan tai niin sanotusti syrjässä olevien ryhmien kulttuuria.

liris: Juuri tästä on kysymys. Ja tehtiin myös näkyväksi se, miten naiset kuluttavat. Naislehdet, saippuaopperat ja komediat olivat nimenomaan naisille suunnattuja tai ainakin temaattisesti naiset olivat päähenkilöitä. Ajatuksena oli tehdä näkyväksi naiset, ja tehdä sellaista tutkimusta, joka on tavallaan vähän marginaalissa. Kyllä minä koen, että väitöskirjassani – vaikka sukupuolitematiikka ei ollut siinä näkyvä – minulla oli ajatus, että haluan tutkia sitä mitä ei arvostettu eli tätä käyttödraamaa. Tavallaan ei menty vakavan journalistisen tutkimuksen kentälle.

Hanna: Ja sinun tutkimuksesi on kulttuurihistoriallisesti tosi arvokas, koska se oli tavallaan yhtenäiskulttuurin kultakautta.

Saila: Teidän kiinnostuksenne ja sitoutumisenne on ollut ja on myös poliittista.

Hanna: Koska muutos on kohdistunut myös itseen. Teoreettisesta tiedosta tajusin, milaista on elää tietyssä sukupuolen kategoriassa ja että muutos on kohdattava itsessä, minunkin.

liris: Maxie Wanderin kirja *Hyvää huomenta, kaunokainen* (suom. 1986, Vastapaino) oli käännetty saksasta. Siinä kirjailijalla oli ajatus, että kun rakennetasolla nämä tasa-arvokysymykset on hoidettu – hän viittasi senhetkiseen DDR:ään – kun on olemassa lainsäädäntö takaamassa sen, ettei ole pahinta syrjintää, silloin katse kohdistuu yksilöön, mitä hän tekee. Tämä on jäänyt jotenkin mieleen. Muutoksen täytyy tapahtua myös itsessä.

Hanna: Ja täytyy sietää omia ristiriitaisuuksia. Ja ristiriitaisia haluja. Ja ajattelen että poststrukturalistisesta teoriasta oli siinä paljon apua. Alkoi ymmärtämään niitä syviä halun virtoja itsessään, että miten sitä saattaakin olla välillä mitä on.

liris: Loistava analyysi, Hanna.

Kuva 2. Numeron päätti tämä lentäväksi lauseeksi muodostunut aforismi.

Viitteet

¹ Koko numero on avoimesti luettavissa täällä: <https://journal.fi/mediaviestinta/issue/view/5228>

² Artikkelin "Keskustelua meistä itsellemme" löytyy osoitteesta: <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/73763>

³ Hanna Houtsosen Jyväskylän yliopistossa vuonna 2018 valmistuneessa journalistiikan ja naistutkimuksen pro gradu -tutkielmassa nimeltään *Isoveljelle sisarpuoli? Feministisen tietämisen mahdollisuudet Tiedotustutkimus-lehdessä 1978–2008* analysoitiin julkaistujen feminististen tutkimusartikkelien feminististä tiedonintressiä ja epistemologioita. Lähiluku koski yhdeksää vuosina 1986–1994 julkaistua artikkelia, joissa käsiteltiin feministisiä tiedonteorioita.

⁴ Suomen Sanomalehtimiesten Liitto, Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, Naistoimittajat ry, Viestinnätutkimuksen seura ry, Tampereen ja Helsingin tiedotusopin laitokset sekä Svenska social- och kommunalhögskolan.